

AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Xakimova Dilnozaxon Sa’dulla qizi

Andijon mashinasozlik instituti “Axborot tizimlari va texnologiyalari”

yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada axborot texnologiyalari va ularning jamiyatda tutgan o‘rni, afzalliklari va bugungi kunda axborot texnologiyalariga bo‘lgan talablar va ehtiyojlar haqida, shuningdek, jamiyatni axborotlashtirish va modernizatsiyalash, xalqimizni turmushini yaxshilashda axborot texnologiyalarini tutgan o‘rni haqida batafsil yoritilgan.

Kalit so‘zlar. Modernizatsiya, svilizatsiya, axborotlashtirish, faktor, multimediya, intellektuallashtirish, demokratlashtirish.

Axborot texnologiyalari - ma’lumotlarni boshqarish va qayta ishlash texnologiyalaridir. Odatda bu atama ostida kompyuter texnologiyalari tushuniladi. Axborot texnologiyalari sohasida turli axborotni EHM va kompyuter tarmoqlari orqali yig‘ish, saqlash, himoyalash, qayta ishlash, uzatish kabi amallar ustida ishlar olib boriladi. Axborot texnologiyasi asosiy texnik vositalari sifatida hisoblash - tashkiliy texnikadan tashqari aloqa vositalari – telefon, teletayp, telefaks va boshqalar qo‘llaniladi.

Axborot texnologiyasi insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida ham mavjud bo‘lgan bo‘lsa-da, hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatining o‘ziga xos xususiyati shundaki, svilizatsiya tarixida birinchi marta bilimlarga erishish va ishlab chiqarishga sarflanadigan kuch energiya, homashyo, materiallar va moddiy iste’mol buyumlariga sarflanadigan xarajatlardan ustunlik qilmoqda, ya’ni axborot texnologiyalari mavjud yangi texnologiyalar orasida yetakchi o‘rinni egallamoqda.

Bugungi kunda axborot texnologiyasini shartli ravishda saqlovchi, ratsionallashtiruvchi, yaratuvchi turlarga ajratish mumkin. Birinchi turdagi texnologiyalar mehnatni, moddiy resurslarni, vaqtni tejaydi. Ratsionallashtiruvchi

axborot texnologiyalariga chiptalar buyurtma qilish, mexmonxona hisob-kitoblari tizimlari misol bo‘ladi.

Yaratuvchi (ijodiy) axborot texnologiyalari axborotni ishlab chiqaradigan, undan foydalanadigan va insonni tarkibiy qism sifatida o‘z ichiga oladigan tizimlardan iborat. Axborot texnologiyalarining hozirgi zamon taraqqiyoti hamda yutuqlari fan va inson faoliyatining barcha sohalarini axborotlashtirish zarurligini ko‘rsatmoqda.

Jamiyatni axborotlashtirish deganda, axborotdan iqtisodni rivojlantirish, mamlakat fan-texnika taraqqiyotini, jamiyatni demokratlashtirish va intellektuallashtirish jarayonlarini jadallashtirishni ta‘minlaydigan jamiyat boyligi sifatida foydalanish tushuniladi.

Darhaqiqat jamiyatni axborotlashtirish - inson hayotining barcha jabhalarida intellektual faoliyatning rolini oshirish bilan bog‘liq ob‘ektiv jarayon hisoblanadi. Jamiyatni axborotlashtirish respublikamiz xalqi turmush darajasining yaxshilanishiga, ijtimoiy ehtiyojlarning qondirilishiga, iqtisodning o‘sishi hamda fan-texnika taraqqiyotining jadallashishiga xizmat qiladi. Jamiyatni axborotlashtirish jarayonini 5 asosiy yo‘nalishga ajratish mumkin:

Mehnat, texnologik va ishlab chiqarish jarayoni vositalarini kompleks avtomatlashtirish.

Ilmiy tadqiqotlar, loyihalash va ishlab chiqarish axborotlashtirish.

Tashkiliy- iqtisodiy boshqarishni avtomatlashtirish.

Aholiga xizmat ko‘rsatish sohasini axborotlashtirish.

Ta‘lim va kadrlar tayyorlash jarayonini axborotlashtirish.

Bilim olishda, ya‘ni ma‘lum turdagi axborotlarni o‘zlashtirishda kompyuter tizimining yordami benihoya kattadir. Axborot qanday ko‘rinishda ifodalanishidan qat‘iy nazar, uni yig‘ish, saqlash, qayta ishlash va foydalanishda kompyuter texnikasining ro‘lini quyidagilar belgilaydi:

Birinchi, o‘qitishda yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish standart (an‘anaviy) tizimga nisbatan o‘quv jarayonini jadallashtirib, talabada ilmga qiziqishni oshiradi, ular ijodiy faoliyatini o‘stiradi, bilim berishga differentsial yondashish,

olingan bilimlarni takrorlash, mustahkamlash va nazorat qilishni yengillashtiradi, talabani o‘quv jarayonining sub’ektiga aylantiradi.

Ikkinchidan, yangi axborot texnologiyalaridan ta’lim-tarbiya jarayonida quyidagi shakllarda foydalanish mumkin bo‘ladi:

muayyan pedmetlarni o‘qitishda kompyuter darslari;

kompyuter darslari – ko‘rgazmali material sifatida;

talabalarning guruhli va frontal ishlarini tashkillashtirishda;

talabalarning ilmiy izlanishlarini tashkillashtirishda;

talabalarning o‘qishdan bo‘sh vaqtlarini to‘g‘ri tashkil qilish masalalarini hal etishda va h.k.

Mehnat samaradorligining bundan keyingi o‘sishi va farovonlik darajasini ko‘tarish. Katta hajmdagi multimediya axborotini (matn, grafika, video tasvir, tovush, animatsiya) qabul qilish ishlashga yangi intellektual vositalar va inson mashina interfeyslardan foydalanish asosidagina erishish mumkin.

Informatikada mehnat unumdorligini oshirish suratlari yetarli bo‘lmasa, butun xalq xo‘jaligida samaradorligini o‘sishi anchagina kamayib ro‘y berishi mumkin. Hozirgi dunyodagi barcha ish joylarining 50 foizi ga yaqin axborotni qayta ishlash vositalari bilan ta‘minlangan.

Jamiyatni axborotlashtirish, yangi axborot texnologiyalari bilan ta‘minlash insonlarning turli – tuman ma‘lumotlarga bo‘lgan ehtiyojini qondirishda muhim o‘rin tutadi.

Inson axborot olami ichra yasharkan, voqea-hodisalar jarayonlarning bir – biriga aloqadorligini, o‘zaro munosabatlari va mohiyatni tashkil etish, o‘z hayotidan kelib chiqayotgan murakkab savollarga ilmiy javob topish maqsadida ko‘pdan - ko‘p dadil va raqamlarga murojaat qiladi.

Jamiyatda odamlar o‘rtasidagi aloqa faktori bo‘limlar o‘rtasidagi “ko‘prik” - bu axborotdir. Demak, bilimni “o‘zi uchun” axborotga aylantirish mexanizimi axborotli muhitini vujudga keltirishda alohida o‘rin egallaydi. Qadimda axborotli muhit juda qashshoq bo‘lib, u tor doiradagi eng kerakli ma‘lumotlar majmuasidan iborat edi, bu

hol odamlar orasidagi bog‘liq doirasini ming yillab chegaralab keladi va odamning jamiyat axborotli muhitidagi hissani kamaytirib yuboradi.

Bugungi kunda ijtimoiy turli ko‘rinishdagi axborotlar majmuasi keng va rivojlangan bo‘lib, uning jamiyatda tutgan o‘rni behisobdir. Oxirgi davrda axborotli muhitda katta o‘zgarishlar bo‘lib bormoqda. Ana shu o‘zgarishlar qog‘ozsiz texnologiya zaruriyatini keltirib chiqaradi. Bu esa o‘z navbatida, YEXM ning yanada keng rivojlanishiga sabab bo‘ladi. Axborotli muhitning kelajakda inson hayotida o‘rni va ahamiyati, bugungi holatdan ancha yuqori bo‘lishi uchun bajarilishi lozim bo‘lgan vazifalar ko‘lamini kegaytirish talab etiladi.

Respublikamizda axborotlashtirish keng yo‘lga qo‘yilishi bilan undagi har bir fuqaroga kerakli paytda, kerakli miqdorda, kerakli sifatda olish imkoniyatlari ochilmoqda. Respublikamizdagi viloyatlar, shaharlar, tumanlarga qarashli korxonalar, tashkilotlar va muassasalar zamonaviy kompyuter texnikalari bilan jihozlanib, ular maxsus qurilmalar (telefon tarmog‘i, modem va boshqalar) yordamida axborotlarni uzatish va qabul qilish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Insonning iqtisodiy, ekologik, siyosiy va boshqa sohalarda fikrlash doirasining kengayishi axborotli muhitning sifat va miqdor jihatdan o‘zgarishi, yangi xususiyatga ega bo‘lgan axborotli muhitning kelib chiqishiga sabab bo‘lmoqda.

Demak axborotlashtirish vaqtinchalik tadbiiq emas, rivojlanishning zarur vositasidir va axborotli muhitning hozirgi rivojlanish darajajasidagi holatini informatikasiz qo‘llab bo‘lmaydi. Axborotlarni tez, sifatli yig‘ish, saqlash, qayta ishlash va uzatish kabi vazifalarni bajarishda hisoblash texnikasining xizmati beqiyos ekaniga ishonch hosil qilmoqda. Iqsodiyotning boshqarishdagi o‘zgarishlar, bozor munosabatlarga o‘tish buxg‘alteriya hisobini tashkil qilish va olib berishga katta ta’sir ko‘rsatadi. Hisobning xalqaro tizimlarga o‘tishi amalga oshirilmoqda bu uning uslubiyatini yangi shakllarini ishlab chiqarishni talab qiladi. Buxg‘alteriya hisobining axborot tizimi va uning kompyuterda ishlab chiqarishning tashkil qilishning an’anaviy shakllari katta o‘zgarishlarga uchragan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Butayev, E. N. (2021). Algoritmlar Tizimli Tahlili Va Ularning Takomillashtirish. ФАРФОНА ПОЛИТЕХНИКА ИНСТИТУТИ И Л М И Й–Т Е Х Н И К А ЖУРНАЛИ, 25, 36-41.
2. Уришев, Б., & Парпиев, Г. Ахборот ҳавфсизлигини таъминлашда биометрик усуллардан фойдаланиш.
3. Маткаримова, н. Т. Управление экономическим потенциалом предпринимательски-ориентированной спортивной организации.
4. Khomitjonovich, b. E. (2022). Developing algorithm for converting integer type variables into string VIEW. Academicia Globe: Inderscience Research, 3(04), 105-108.
5. Abduqodirov A.A., Hayitov A.G’., Shodiyev R.R. Axborot texnologiyalari. Akad. litsey va kasb-hunar kollejlari uchun darslik.- Т.: “O‘qituvchi”